

RIIGIKOGU

IV koosseis.

VI istungjärk.

126. koosolek.

12. märtsil 1931.

Sisu:

1. Eesti-Leedu ajutise kaubandusliku kokkuleppe kinnitamise seadus — III lugemisel.
2. Eesti Vabariigi 1930/31. a. kulude ja tulude lisaeelarve nr. 1 — I lugemisel.
3. Järgmise koosoleku määramine.

Koosoleku avab teine abiesimees **R. Penno** kell 18.25 min.

Sekretäri kohal sekretäri esimene abi **A. Tõllassepp**.

1. Eesti-Leedu ajutise kaubandusliku kokkuleppe kinnitamise seadus — III lugemisel.

Rahaasjanduse komisjoni aruandja **O. Suursööt**.

Seaduseelnõu võetakse vastu paragrahvide viisi ja terve sisu korraga redaktsiooni komisjoni andmata.

2. Eesti Vabariigi 1930/31. a. kulude ja tulude lisaeelarve nr. 1 — I lugemisel.

Rahaasjanduse komisjoni laiendatud koosseisu aruandja **L. Johnson**: Lisaeelarve nr. 1, mis koosneb peamiselt neist krediitidest, mis Riigikogu poolt otsustatud, on rahaasjanduse komisjon läbi vaadanud. Rahaasjanduse komisjon omalt poolt muudatusi ei teinud peale nende, mis olid valitsuse ettepanekus.

Teen ettepaneku,

lisaelarve nr. 1 I lugemisel vastu võtta.

J. Fuks (as): Lugupeetud Riigikogu liikmed! Täna on Riigikogu juba kaunis kaua koos istunud. Ma ei mõtle enam pikalt Riigikogu aega viita, kuid siiski väikest ülevaadet möödunud eelarve-aasta rahalisest liikumisest oleks vajalik siin ette võtta, ja just nimelt selleks, et käesoleva aasta aruannet meie nii pea ei saa ja nende kulude kohta, mis käesoleva aasta eelarves tehtud, oleks võimalik praegu mõnesuguseid märkmeid teha selleks, et tuleval aastal ära hoida nii mõnedki üleliigsed kulud ja elada kokkudevõimalikult.

Kui meie vaatame riigi tulusid, siis ei lisaelarves, ei seletuskirjas ega ka

kuskil mujal ei ole ära toodud, missugused riigi tulud käesoleva aasta eelarves ja kuidaviisi laekunud on, kus puudujääki on ehk missugustel aladel on enam laekunud, kui eelarves oli ette nähtud. Ainult leiame tulude osas, et korralisi tulusid on 763.550 krooni, erakorralisi 5.526.156 krooni. Kui aga kulude osa võtame, siis on kulud nii mitmelgi alal üle algeelarve läinud. Kuid üheks heaks omaduseks on see, et meil juba nüüd, kui ma ei eksi, teist aastat on ainult üks lisaelarve, ära on jäänud lisaelarved nr. 2 ja 3, kuna need eelmistel aastatel olid. Selle eest on aga Riigikogu pidanud vastu võtma eelkrediitide määramise seadusi, mille alusel on eelkrediidid võimaldatud ministriumidele, ja nende alusel lubatud krediidid on nüüd lisaelarvesse üles võetud.

Kui vaatame kulusid, siis paistab § 2 juures, nimelt ametisõitute alal, silma, et ühed ministriumid ametisõitute alal kokku hoidnud on, kuna teised ministriumid selle vastu ülekulutusi on teinud. Need ülekulutused on suurendamise osas lisaelarvesse võetud. Nii on näiteks Kaitse-, Majanduse-, Põllutöö- ja Välisministriumid ametisõitute alal ülejääke, need ministriumid on ametisõitute kulusid vähendanud, selle vastu aga leiame, et näiteks Teedeministriumid keskasutuses on sõidurahadest puudujääki tulnud. Selle kohta on seletuskirjas öeldud, et keskasutuse alal ametisõitute all lisakrediit Kr. 1.656 on tarvilik päevarahade maksmiseks endisele Teedeministrile, see on härra Jürman'ile, Poola- ja Saksamaale komandeerimise puhul. Sarnaseid komandeerimisi on valitsuste aegadel ette tulnud. Mõned arvavad, et need hädatarvilikud, mõned ütlevad, et poleks vaja olnud niisuguri kulutusi teha. 8—10 päeva eest 165.600 senti. Imelikuna paistab, et varemadel aastatel on ministriumides samuti ametlikke sõite korraldatud, kuid lisaelarves ei ole selleks kunagi erilisi krediite nõutud.

Edasi kui vaatame Kohtuministriumid, siis näeme, et seal on 840 krooni või 84 tuhat senti ülekulutusi. Need suured sõidu- ja päevarahad olid tulevase aasta eelarve juures alamkomisjonis arutamisel, kusjuures alamkomisjon leidis, et Kohtu- ja siseministriumid juures — ma ei tea, kuidas teistes ministriumides on — on kõrgemate ametnikkude sõidu- ja päevarahad liiga suured. Nii näiteks

kõrgemate riigiametnikkude, kes üle 30 tuhande sendi kuus palka saavad, Tartust Tallinna komandeerimise puhul on eelarvesse võetud ja tegelikult makstud järgmisi summasid: I klassi pilet — 26,40 kr., platskaart — 8 kr., autosõit — 3 kr., päevaraha — 6 kr., nii et kokku ühe sõidu eest — 43 kr. 40 s. Ja niisuguseid sõite on ette nähtud aasta jooksul 30, mis teeb välja 130 tuhat senti.

Kohtute alal on samuti suured normid üles võetud. Ma ei taha sellepärast ministrile ega ametkonnale etteheiteid teha, vaid riigiteenijate sõidu- ja päevarahade seadus on niisugune, mille alusel neid summasid makstud on. Sellepärast alamkomisjon leidis, et seaduses ettenähtud normid on suured. Mina avaldasin soovi, et valitsus võtaks riigiteenijate sõidu- ja päevarahade seaduse revideerimisele selleks, et teda rohkem kokkukõlastada tegeliku eluga. Meie teame, et tegelikult meil I klass on ainult paaril rahvusvahelisel rongil ja ei lähe sõit Tartust Tallinna ja tagasi niipalju maksma. Siin tuleks riigi fiskaalsetes huvides seda seadust revideerida. Niikaua, kui seda seadust ei ole muudetud, niikaua on ametnikkudel Riigikohtu seletuse järgi õigus sõidu- ja päevarahasid nõuda, vaatamata sellele, missuguses klassis või kuidas nad sõidavad. Edasi läheme § 3, riigiteenijate toetuse juurde. Selleks oli eelarves ette nähtud p. a lasteabiraha 1.216.284 krooni ja p. b, haiguskindlustus, arstiabi 732.446 krooni. Eelkrediidi seadus juba võeti enne vastu ja eelkrediidi seaduses oli 196.090 krooni. Nüüd aga ei selgu lisaelarvest, kus ei ole mitte ära lahutatud punktid a ja b, vaid § 3 on toodud ilma literatesse jaotamata, nii et on raske öelda, mis seal just suurenenud on, kas lasteabiraha või haiguskindlustus. Aga tingimata võib oletada, et siin on haiguskindlustus — riigiteenijate arstiabi — suurenenud. Ja suurenenud on ta 26.732.500 senti, ehk kokku algeelarvega on see paragrahv 221.183.300 senti.

Kui meie vaatame, et möödunud aastal Riigikogu teadlikult kärpis ministერიумide ettepanekus 20% haiguskindlustussummasid selleks, et Riigikogu pidi vastu võtma riigiteenijate haiguskindlustusseaduse, mis oli ammu Riigikogule esitatud. Kui Riigikogu ei suutnud seda suurt seadust vastu võtta, siis esitas valitsus ühe lühema seaduse, ühe väikese novelli, ja ka see seadus ei leidnud Riigikogu poolt vastuvõtmist, nii et vaatamata sellele, et eelarves krediiti haiguskindlustuse peale 20% võrra vähendati, jäi riigiteenijate haiguskindlustus vanale alusele senikaua, kui Vabariigi Valitsus 12. septembril 1930 enda määrusega korraldas arstiabi teisiti.

Ja seepärast on ka, need suured ülekulutused tulnud.

Kui meie vaatame nüüd Hariduse- ja sotsiaalministeriumi ala, siis on Tartu ülikooli ülekulutus 16.357 krooni, see on 1.635.700 senti. Muidugi üksikud ametnikud, nagu seda võib ka oletada, on kasutanud ära seda juhust, et oli võimalik ennast veel arstida vanade seaduste ja määruste alusel, ja selle tõttu on möödunud aastal arstiabisummad suurenenud. Endine Vabariigi Valitsus, nähes seda ära, et sarnane arstiabi edasikorraldamine riigile liiga kulukas on, võttis kärpimisi riigi 1931/32. a. eelarves ette ja vähendas õige tunduvalt arstiabi. Härra Ast tähendas eile rahaasjanduse komisjonis, et endine valitsus võttis isegi täitsa arstiabi ära. Kuid see ei olnud nii. Riigivanema summadesse oli võetud 10 miljonit senti, samuti oli ka Kaitseministeriumi eelarvesse võetud täielik arstiabi kõigile mundrikandjatele. Ümberkorraldused eelarves olid ette võetud meie riigi rahalise jõukuse kohaselt. Peab ütleva, et arstiabi on tarvilik ka meie kehvemale rahvakihile, tööliskonnale, võibolla käsitöölisele ja ka väikemaapidajatele, kuid meie riik ei ole nii kaugele jõudnud minna. On eesõigustatud seisukorras ainult ametnikud ja nende perekonnad.

Kui vaatame kurba pilti maal, kus inimestel ei ole teenistust, ja raha puudusel ei suuda nad haigestumise puhul arsti poole pöörata. Mõnes maakonnas on jaoskonnaarstide võrk tihedam, samuti on taksid — tasud — kindlaks määratud. Kuid on maakondi, kus jaoskonnaarstide võrk ei ole tihe, ja inimesed peavad 25 versta tagant arsti juurde sõitma. Seal on olukord väga raske. Et olukord on raske maal, siis on õige, kui eelmine valitsus arstiabi kärpis, sest meie riik ei suuda neid sotsiaalseadusi täita, mis omal ajal vastu võeti. Peale selle oli eelmisel valitsusel kavatsus terve hulk seaduste muudatusi ette võtta.

Ma usun, et ka praegune valitsus peab tingimata need seadused, mis eelarves ei ole täitmist leidnud, muutma. Sest kõigepealt peab valitsus ise neid täitma ja siis ka teistelt täitmist nõudma.

Kui pensionide juurde tulla, siis näeme, et pensionide väljaminekud tõusevad aasta-aastalt, samuti tõuseb riigiteenijatele maksetav vanusetasu. Kui pensionide peale lubati eelkrediiti 42 miljonit senti, siis leiame nüüd lisaelarvest, et selleks on vaja mitte 42 miljonit, vaid 50 miljonit senti. Hariduse- ja sotsiaalministeriumi 1930/31. a. eelarve oli suurem eelmise aasta eelarvest 109 miljonit senti. Kui 1929. aastal sotsialistlikku rühma kuuluv härra Rei valitsuse eesotsas oli, siis eriti IV Riigikogu valimiste ajal toodi

põllumeeste kogude poolt ette, et vaadake, kui suureks on paisunud seepärast sotsiaalsummad. Aga kui mina mineva aasta eelarve juures puudutasin ka neid küsimusi, miks nüüd kulud tõusnud, siis härra Laarman hõikas vahele, et valitsus ei ole süüdi, vaid seadused on süüdi. Mina ütlesin, et olgu härra Laarman alati õiglane, mingi maale ja seletagu rahvale, et seadused on süüdi, ja et kui tahetakse olukorda parandada, tuleks kõigepealt seadusi muuta. Selles mõttes esitasime meie endisele Riigivanemale märgukirja, et pensionid tuleksid ümberkorraldamisele võtta. Kuidas praegune valitsus suhtub pensionide ümberkorraldamisesse, seda mina ei tea, kuid soovitan oleks, et praegune valitsus pensionide ümberkorraldamise ette võtaks just selles mõttes, et riigi eelarve ei kannu välja neid väljaminekuid, mis lähevad pensionide peale ja ka riigiteenijate arstiabi korraldamisele ning ühe kui teise asja peale. (V a h e l h ü ü e.) Härra Päts, mina ei taha valitsusele etteheiteid teha, vaid mina võtsin sõna selleks, et teha niisuguseid kokkuvõtteid, mis tuleva aasta eelarve arutamise juures tarvilikud oleksid meie riigielu paremale järjele seadmise mõttes. Seda mina olen mõelnud oma lõpukokkuvõttes ja avaldan soovi, et valitsus, arvesse võttes ja silmas pidades neid kulusid, mis mina ette kandsin, ma ei hakka teisi kulusid üles lugema, järgmisel aastal katsuks vähemate kuludega läbi ajada nendel aladel. See oleks meie riigile hädavajalik.

K. Tonkman (põl): Austatud Riigikogu liikmed! Ma olen sunnitud sõna võtma selleks, et eksiarvamisi ära hoida. Kui rkl. Fuks ette tõi, et Teedeministrium keskastutuses on rohkem kulutatud välismaa sõitude peale, kui eelarves lubatud oli, siis peaks ka härra Fuks'ile teada olema, kuidas selle ametisõitude kuludega on olnud, ja kui tal see teada ei ole, siis oleks ta võinud seda küsida. Asjaolud on järgmised: Eelmine Teedeminister sai Poola teedeministrilt kutse osa võtta koosolekust, millest paljude teiste riikide teedeministrid osa võtsid. Teedeminister kandis selle Vabariigi Valitsusele ette, ja Vabariigi Valitsus komandeeris Teedeministri Poolasse. See oli valitsuse otsus.

(Koosolekut asub juhatama Esimees **K. Einbund.**)

Kuidagi viisi ei saa endisele Teedeministrile etteheiteid teha, nagu oleks seal kulutusi tehtud, mis lubatud ei ole. (V a h e l h ü ü e.) Aga neid asjaolusid, mil põhjusel on ülekulutusi tehtud, teie ei olnud. Ma juhiksin teie tähelepanu teiste kulutuste peale. Mispärast ei näinud teie

neid kulutusi, mis teie ridadesse kuuluv minister tegi sõites Austriasse, ja tõi sealt rahanduse eriteadlasi Eesti, kes meie rahanduse ja maksude alal pidid nõuks ja abiks olema. Rahaasjanduse komisjonis kanti terve rida nimesid ette. Härra Fuks, kas ei oleks mul õigus küsida, kuipalju seda raha ära kulutati ja kas andis see kulutus tagajärgi? Lugu on nii, et sellel ei olnud mingeid tagajärgi. Kui nüüd arvustame lisaelarvet, siis peab ikkagi asjalik olema, aga ei võiks mitte tulla ja kõnelda neist asjadest, mis õigel alusel ei seisa. (V a h e l h ü ü e.) Ma sooviksin, et teie kõneleksite sellest ka. Ma arvan, et teie teadlik olete, palju need eriteadlased Eesti riigile maksta tulid mineval aastal. Teil on kõigeparem neid teateid meile anda, ja pange kõrvuti kulud, kui endine Teedeminister Poolas käis, ja kuipalju kulu oli, kui Majanduseminister Austrias ja Saksamaal käis ja sealt eriteadlasi tõi. Pange need kulud kõrvuti ja siis tulge, härra Fuks, etteheiteid tegema.

Mis puutub hoolekande- ja pensionisummadesse, et need õige suured on, siis kus olite teie, koondusemehed, kui need seadused vastu võeti? Teie olete alati hääletanud nende seaduste poolt, mille vastu teie praegu vaidlete. (V a h e l h ü ü e.) Teid ei olnud siis veel siin, tulite pärast, kes teab kus teie olite. Aga koonduse rühm hääletas poolt. Ühesõnaga, teie eitate praegu, mida enne kahe käega toetasite. (V a h e l h ü ü e.) Kas praegune Vabariigi Valitsus peab olema see, kes need kulud tegemata jätta võib, mis seaduse põhjal välja peab andma? See on samaugune olukord, kui teiegi nüüd teete, ükskord olete poolt, siis jälle hääletate vastu ning jällegi poolt j.n.e. Peab aga olema selge siht, mille järgi talitada. (V a h e l h ü ü e.) Kaotage seadused ära, aga teie ei ole poolt sõrmegegi liigutanud selleks, et neid seadusi ära kaotada, olete aga küllalt selleks kaasa aidanud, et seadusi maksuma panna.

J. Fuks (as, fakt. märk.): Härra Tonkman tähendas siin täna, et meie pole sõrmeotsagi liigutanud selleks, et neid seadusi muuta. Ma tõin oma kõnes ette, et eelmises valitsuse koalitsioonis olles meil ei olnud võimalik esitada seaduseel nõusid. Pöörasime Riigivanema poole märgukirjadega. Hariduse- ja sotsiaalministeerium, kelle eesotsas oli kogumees Hünerson, oleks pidanud vastavad järeldused tegema, kuid hoolekandeseaduste alal igatahes midagi sellesarnast sealt ei tulnud. Ja kui härra Tonkman kurjustab, et mina olevat hääletanud hoolekande- ja pensioniseaduste poolt, siis pean tähendama, et mina sel ajal elasin asundusetalus ja üldse ei võtnud politikast osa, samuti

ei olnud ka II Riigikogus asunikkuude, riigirentnikkude ja väikepõllupidajate koonduse rühma olemas.

K. Ast (stp): Rkl. Tonkman'il oli igatahes õigus, et koonduse rühm, kuigi see tagantjärele paistab imelikuna, ometi aitas hoolekandeseadusi vastu võtta Riigikogus. Nüüd on aga nendest saanud kõigesuuremad vastased Hoolekande seadusele, samuti ka teistele paratamatutele sotsiaalseadustele. Selle üle ei maksa imestada. Nähtavasti on asunikkuude rühm ühes oma nime muutmiselega muutnud ka oma meelsust aegade jooksul. Ma ei mäleta mitte, mitu ristimist teie auväärsele rühmale on olnud. (V a h e l h ü ü e.) Neid on natukene rohkem olnud. Aga selle nime muutmiselega on kaasas käinud veel midagi muud. Nähtavasti on koondus vahepeal jõukuse poolest niisuguseks kujunenud, et võib käega lüüa oma endistele töökspidamistele. Nüüd ei ole nad huvitatud millestki muust kui — andke neile kõrgemad hinnamäärad nisu eest, rukki eest ja kõigi muude saaduste eest, mis nad valmistavad. Andke poliitilised tapamajad! Teised kodanikud, kes vajavad arstiabi ja toetust, ei lähe koondusele enam toime, nende peale võivad nad juba tagasi tõrjudes lüüa käega — teie püsige kaugel, mis teie, rotid, ka räägite, palju teie kaalute ühes vabariigis! Koondus nõuab, koondus seab kõik korda! (V a h e l h ü ü e.) Hirmus kange koondus. Aga sunniti teid ometi, kui mitte iäädavalt, siis ajutiselt koonduma. Siitsaadik teie koondasite, nüüd pidite koonduma.

Mis puutub arstiabisse, siis juba rahaasjanduse komisjoni koosolekul meie näitasime, et tegemist ei ole arstiabi vähendamise ettepanekuga sellel alusel, kuidas eelmine valitsus püüdis seda korraldada, vaid tegemist oli arstiabi kaotamisega. Seal olid nähtud ette ainult mingid summaesed — ma ei tea, kuidas neid nimetada — fondi näol, millest oleks võidud üksikutel hädajuhtudel, ma ei tea kas Vabariigi Valitsuse või üksiku ministri nägemise järele, abi anda haigetele riigiametnikkudele ja vist ka kaitseväelastele. (V a h e l h ü ü e.) Ega see vist nii kaugel ei ole. See on praegu arutamiseloleva eelarve-ettepaneku küsimus. Selle eelarve-ettepaneku järgi, mis eelmine valitsus Riigikogule esitas, ei oleks meil enam arstiabi. Koondusele võis see näida päris loomulikuna, et nii on talitatud. Aga teistele kodanikkudele ei näi see loomulik olevat. Teised kodanikud leiavad, eriti praegusel silmanilgul, kus meil tööoludes suur surve või kitsikus valitseb, kus sissetulekul kokku on kuivanud vaesematel klassidel, kus eluhoid on muutunud madalaks, kus igapäevane eksistents on raskeks muutu-

nud, — need kodanikud, kes selle all kannatavad ja seda enda nahal tunnevad, ei saa küsimusse nii kergesti suhtuda. See pärast on loomulik, et kui uus Majandusminister ja uus valitsus ametisse olid asunud ja eelarve läbivaatamise raskused ja kohustused talle kaela langenud, et siis hakkas ta teed otsima, kuidas seda parandada. Ja valitsus on leidnud juba mingisuguse tee. Ma pean ütleva, et need summad, mis selleks otstarbeks on muretsatud suure vaevaga, ei ole küllaldased. Meid, sotsialiste, ei rahulda see põrmugi. Meie teame, et ka nüüd veel arstiabi korraldus väga puudulikuks jääb, aga ta on siiski arstiabi korraldus, ja ma mõtlen, et need riigikodanikud, kellesse see puutub, oskavad seda hinnata; kui ka abi endises ulatuses enam ei anta, siiski on püütud vastu tulla. Mis oleks teil asja selle vastu sõdida? Kas teile teiste hädad, mured absoluutselt korda ei lähe. Härra rkl. Fuks ütleb, et hädalisteks juhtudeks oli mingisugune summa ette nähtud, ja kaitseväes olid nõndanimetatud mundrimehed arstiabi poolest kindlustatud. Aga see ei ole nii. Nad on ambulatoorselt kindlustatud. Miks püüame kaitseväge välja eraldada teistest riigi ressooridest? Abi on kõigile tarvis. Kaitseväelastel on küll erikohustused, aga riigile ei ole üks ressoor tähtsam kui teine; nad aitavad kõik üksteist täiendada. Kui üks neist lonkab, siis annab see teisel alal tunda. Niisugune põhimõtteline vahetegemine ei ole õigustatud. Praegusel ajal niiviisi talitada, nagu endine valitsus kavatses, see oleks toonud palgateenijatele teenimata karistuse kaasa. Selles mõttes võib ainult tervitada neid jõupingutusi, mida valitsus on näinud, et mingil määral teenijatele vastu tulla.

A. Sch ul b a c h (töer): Lugupeetud Riigikogu liikmed! Minu eelkõneleja rkl. Ast on siin mõtet avaldanud, nagu oleksid eelmise valitsuse ajal riigiteenijate arstabisummad täiesti likvideeritud. Seda mõtet ei ole ta avaldanud esmakordselt, vaid väga mitmel puhul varemgi. Ma hüüdsin tema kõnele vahele, et ta on selle korralduse ajal olnud vist Indias, et ta ei tea, kuidas asjaolud tööpoolest on. On täitsa ekslik seletus, nagu oleksid eelmise valitsuse ajal arstibikrediidid täiesti kustutatud. Härra Ast on rahaasjanduse komisjoni liige ja peaks teadma, et praeguse valitsuse ajal arstibikrediite on küll suurendatud, aga need krediidid, mis eelmise valitsuse poolt eelarvesse võeti arstibiluludeks, on umbes 30% nendest summadest, mis üldse praeguse Vabariigi Valitsuse poolt eelarvesse võetud. See on täiesti ekslik seletus, nagu oleks endine valitsus arstibisummad täiesti likvideerinud.

Eelmise valitsuse ajal oli ette nähtud, et teatud liiki arstiabi, näiteks ambulatoorne abi, jääb edasi. Vahe oli ainult selles, et arstiabikrediidid ei olnud korraldatud üksikute ministeeriumide juures, vaid koondatud keskasutuse juurde. See on ometi iseenesest ükskõik, kuhu krediidid paigutatud! Muidugi on õige, et praegusel Vabariigi Valitsusel on korda läinud rohkem krediite leida riigiteenijatele arstiabi korraldamiseks. Aga teiselt poolt peab ütleva, et ka eelmise valitsuse ajal üksikud koalitsioonirühmad sellele tähelepanu juhtisid, et vaja on uut krediiti juurde leida riigiteenijatele arstiabi kindlustamiseks teatavatel aladel. Selleaegne ajakirjandus on seda ka märkinud, ja igaüks, kellel huvi, võib seda järele vaadata. Kui rühmade poole pöörati küsimusega, kuidas vaatavad rühmad kärpimiste peale, mis eelarves ette võetud, siis meie rühma poolt käisid kaks saadikut — härra Juhkam ja mina — Riigivanema juures, kus juhtisime tähelepanu sellele, et oleks vaja arstiabi laiendada ja korraldada riigiteenijatele ka kliinilist arstimist. Teiselt poolt juhtisime tähelepanu sellele, et neist summadest, mis riigikeskasutustele on jäetud, peaks arstiabi korraldatama eeskätt vähe-
mapalgalistele. Meie soovidele vaatas härra Riigivanem väga heatahtlikult ja astus ka samme summade leidmiseks. Kuid seda korraldust ei läinud korda läbi viia sellepärast, et vahepeal valitsuse kriis tuli ja kõik kavatsused pooleli jäid. Nii ei pea paika minu eelkõneleja härra Ast'i poolt ettekantud väited. (V a h e l h ü ü e.) Nähtavasti olite ka Teie, härra Oinas, kodumaalt eemal. Võibolla oleks sellepärast hea, kui katsuksite oma mälu natuke värskendada, — see ei olnud ultimaatum, mis rühmadele ette pandi selles mõttes, et iga üksikasi temast oleks pidanud saama vastu võetud, vaid see oli ulimatiiivne selles mõttes, et eelarve peab saama viidud tasakaalu. (V a h e l h ü ü e.) Härra Oinas, selle põhimõtte vastu ei vaielnud ükski rühm, et riigi eelarve peab tasakaalus olema, kuid pea kõik rühmad esitasid oma soove Riigivanemale tema kava kohta. Nii et üksikud nõudmised ei olnud ulimatiiivsed, ja kui teie vaevaks võtaksite asja järele vaadata, siis niisugused arusaamatused, nagu seda oli härra Ast'i esinemine, ei korduks.

J. F u k s (as, fakt. märk.): Ma pean õiendama härra K. Ast'i väiteid, nagu oleks eelmise valitsuse poolt kaitsevaelastele ainult ambulatoorne ravi eelarvesse võetud. Eelmise valitsuse poolt oli Kaitseministeeriumi eelarvesse täielik arstiabi kõigile sõduritele, ohvitseridele, kaitsevää ametnikkudele ja üleajateenijatele üles võetud, mitte aga üksnes ambulatoorne

ravi. Arstiabi alt Kaitseministeeriumi eelarvest olid välja jäänud riigiteenijad perekondadega ning ohvitseride, ametnikkude ja üleajateenijate perekonnad.

A. O i n a s (stp, fakt. märk.): Härra Schulbach pidas tarvilikuks minu mälu värskendada. Kuid pean faktilise märkusena härra Schulbach'i seletuste kohta tähendama, mida rkl. Schulbach oleks pidanud teadma niikuinii juba Riigikogu liikmena, et Riigivanemal ei olnud tarvis rühmadele ultimaatumit ette panna selleks, et riigi eelarve peab olema tasakaalus, seda nõuab maksev eelarve seadus, kuid ultimaatum seisis muu seas selles, et riigiteenijatelt tuleb arstiabi andmist tunduvalt redutseerida.

A. S c h u l b a c h (töer, fakt. märk.): Asjaliku märkusena pean tähendama, et rkl. Oina asjalik märkus ainult seda näitab, et härra Oinas jälle need asjaolud on unustanud, mis sellel ajal sündisid. Riigivanema ultimaatum ja läbirääkimine rühmadega olid selleks tarvilikud, et saada rühmade arvamist eelarve tasakaalustamisega seotud tarvilikkude seaduste muutmise kohta. Ka uue valitsuse ja koalitsiooni poolt on osa ette pandud seadustest tarvilikuks tunnustatud muuta, ja mõned nendest on ka juba vastu võetud. — Selleks olid läbirääkimised rühmadega, et saada rühmade põhimõtteliku nõusolekut seaduste muutmiseks. (V a h e l h ü ü e.)

Aruandja L. J o h a n s o n (lõpusõna): Lisaeelarves nr. 1 ei ole hoolekandesummasid, mille vastu siin rkl. Fuks sõna võttis, kuigi palju, ja need on otsustatud Riigikogu poolt juba 1930. aastal eelkrediidi korras. Siin oleksid need järgmised. Kõigepealt 5.000 kr. invaliidide ravimiseks. Ja vististi on see riigi kohustus, et ta neid invaliide, kes sõjaajal vigastada said, üldse invaliide, ravib, ja ei ole mingit põhjust ja õigust sarnaste hoolekandesummade vastu kõneleda. (V a h e l h ü ü e.) Teie kõnelele hoolekandesummade vastu. Üks osa sõjast osavõtjaid on saanud autasuna riigi varandusi, ja ei ole mingit kõlblist õigust nende ravimise vastu, kes oma tervise on kaotanud, kõneleda.

Siis edasi Nõmme rinnalastekodu karanteeni ehitamine. Selle ehitamise krediit on otsustatud juba eelkrediidi seaduse korras. Karanteen on tarvilik selleks, et ära hoida sarnaseid nähtusi, nagu mõni aasta tagasi ette tuli, kus ühe aastaga Nõmmel suri üle 40 lapse seepärast, et ei olnud karanteeni.

Edasi on võetud summad tiisikuse vastu võitlemise seltsile. Ma arvan, et igaüks teab, kuivõrt meil tiisikus levinud on. Siis edasi haiguskindlustussummad —

neil on seaduslik alus. Kui nüüd rohkem on üles võetud, siis tähendab see seda, et endised krediidid ei ole vastanud seadusele.

Samuti on lugu pensionisummadega. Kus Riigikogu liikmed sel ajal olid, kui pensioniseadust arutati, seda ma ei tea, seda rahaasjanduse komisjon ei arutanud, samuti ei huvitanud teda, missuguseid palvekirju sellel alal valitsusele esitati, seepärast ei saa ma selle kohta, mis rkl. Fuks ette tõi, mingit seletust anda.

Seaduseelnõu võetakse vastu I lugemisel kolmepäevalise vaheajata I ja II lugemise vahel.

3. Järgmise koosoleku määramine.

Riigikogu juhatuse ettepanekul otsustatakse pidada järgmine koosolek reedel, 13. märtsil s. a., kell 17. (Päevakord vaata 126. koosoleku otsuste protokoll, lisa nr. 3.)

(Hüüded: Lõpetada!)

Juhataja: On ettepanek, lõpetada koosolek.

(Hääletatakse.) Ettepanek on vastu võetud. Lõpetan Riigikogu koosoleku.

Koosolek lõpeb kell 19.15 min.

Õige.

Kinnitan.

Koosoleku sekretär (allkiri).

Koosoleku juhatajad (allkirjad).